

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2578

Vragen van de leden **Dassen** (Volt), **Mutluer** (PvdA), **Teunissen** (PvdD), **Sylvana Simons** (BIJ1) en **Ellemeet** (GroenLinks) aan de Minister van Justitie en Veiligheid over *het bericht «Politie keek heimelijk mee in chatgroepen van Extinction Rebellion»* (ingezonden 22 maart 2023).

Antwoord van Minister **Yeşilgöz-Zegerius** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 12 mei 2023).

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «*Politie keek heimelijk mee in chatgroepen van Extinction Rebellion*» van Investico van 21 maart 2023?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Klopt het dat een politieagent wekenlang mee keek in twee besloten chatgroepen van actiegroep Extinction Rebellion?

Antwoord 2

Op deze concrete vraag kan ik niet ingaan omdat de rechter zich nog buigt over de zaak betreffende de verdenking wegens opruiing. Via de media heb ik begrepen dat de advocaat van de verdachten in deze zaak de rechter zal vragen om hierop in te gaan. Het past mij niet als Minister hier uitspraken over te doen. Ik wacht het oordeel van de rechter af.

Vraag 3

Zo ja, kunt u uitleggen met welk doel en welke opdracht deze agent dit heeft gedaan?

Antwoord 3

In algemene zin kan ik aangeven dat politie informatie verzamelt ten behoeve van diverse politietaken, zoals de openbare orde. De politie treedt bij de handhaving van de openbare orde op onder gezag van de burgemeester. Het behoort tot de politietaak om in te schatten of er ernstige verstoringen van de

¹ Investico, 21 maart 2023, <https://www.platform-investico.nl/artikel/politie-keek-heimelijk-mee-in-chatgroepen-van-extinction-rebellion/>

openbare orde te verwachten zijn om vervolgens te bepalen of en hoeveel politie aanwezig moet zijn om de (verkeers-) veiligheid te kunnen waarborgen tijdens een demonstratie. Dit doet de politie voor de veiligheid van alle burgers, dus ook voor de demonstranten zelf. Het past mij niet om in dit concrete geval in te gaan op de opdracht en het doel van de vergaring van gegevens, zie hiervoor mijn antwoord op vraag 2.

Vraag 4

Klopt het dat er een informant is ingezet door de politie om informatie in te winnen over Extinction Rebellion?

Antwoord 4

Zie mijn antwoord op vraag 2 en 3. In zijn algemeenheid kan ik zeggen dat de politie contact heeft met mensen uit uiteenlopende doelgroepen met het oog op (het voorkomen van) ernstige verstoringen van de openbare orde. Hiervoor kunnen ook zogenoemde informanten worden ingezet.

Vraag 5

Welke wettelijke bevoegdheid is gebruikt voor de inzet van online agenten en informanten voor spionage en op basis waarvan achtte u de inzet noodzakelijk en proportioneel?

Antwoord 5

Zie mijn antwoord op vraag 2 en 3. In algemene zin kan ik zeggen dat politie in veel gevallen gebruik kan maken van het taakstellende artikel 3 Politiewet 2012 om online te kijken of er openbare ordeverstoringen worden voorbereid, mits daarmee niet meer dan een geringe inbreuk op de persoonlijke levenssfeer wordt gemaakt. De politie mag daarbij vragen stellen aan burgers waarvan zij verwachten dat deze over relevante informatie beschikken. Het kan noodzakelijk zijn dat de politie niet voor een ieder kenbaar haar werk doet, bijvoorbeeld wanneer zij spreekt met informanten. Op het moment dat het noodzakelijk is de identiteit van een burger af te schermen, krijgt de betreffende persoon de status van informant. Wordt er meer dan een geringe inbreuk op de persoonlijke levenssfeer gemaakt, dan is een bevel van de officier van justitie nodig. Dan moet er sprake zijn van onderzoek naar aanleiding van een verdenking van een misdrijf (artikel 126j SV). Voor de openbare orde is deze bevoegdheid er niet.

Vraag 6

Welke afweging hebt u gemaakt voor de inzet van deze middelen? Welke belangen en grondrechten hebt u daar bij gewogen en welke waarde hebt u aan de verschillende belangen en grondrechten gehecht?

Antwoord 6

Deze afweging wordt niet door mij gemaakt, maar door de politie onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag. Bij wie dit gezag berust en hoe dit wordt ingevuld verschilt per politietaak. Het gezag voor de handhaving van de openbare orde berust bij de burgemeester. Voor de rechtshandhaving is dit de officier van justitie. Binnen het wettelijk kader behorend bij de taak dienen wettelijke bevoegdheden (indien aanwezig) op proportionele wijze en met in achtneming van de uitgangspunten van het grondwettelijk demonstratierecht te worden toegepast. De beoordeling in het concrete geval is aan de politie en het gezag.

Vraag 7 en 8

Zijn dergelijke middelen ook ingezet voor andere actiegroepen en/of activisten, bijvoorbeeld agrarische actiegroepen die acties voorbereidden het afgelopen jaar?

Zo ja, waarom en hoe vaak is dit ingezet? En bent u voornemens om dit opsporingsmiddel in de toekomst te blijven inzetten? Zo nee, waarom wel bij Extinction Rebellion en niet bij andere actiegroepen?

Antwoord 7 en 8

Het meekijken in publiek toegankelijke chatgroepen wordt toegepast in diverse online groepen, afhankelijk van de te verwachten ernstige verstoring van de openbare orde en/ of het plegen van misdrijven. Het behoort tot de

taak van de politie om dit te kunnen signaleren en vervolgens te kunnen optreden. Uiteraard dient dit te geschieden binnen de wettelijke kaders en met inachtneming van proportionaliteit en subsidiariteit. Over hoe vaak de inzet heeft plaatsgevonden zijn geen cijfers bekend. Voor besloten groepen is deze bevoegdheid er in het kader van de openbare orde niet.

Vraag 9

Hoe oordeelt u over de commentaren van advocaten Jebbink en Buruma, het OM en het College voor de Rechten van de Mens in het artikel? Kunt u op de verschillende commentaren afzonderlijk reageren?

Antwoord 9

Buruma: Tot nu toe werd deze combinatie van opsporingsmethoden vooral ingezet bij groepen die ook van terrorisme worden verdacht», zegt Tamara Buruma, advocaat bij Prakken d'Oliveira en gespecialiseerd in opruiing. «Het is opvallend dat de politie ze nu inzet bij een legale, vreedzame beweging. Opruiing is een fors misdrijf, daarbij kunnen zware middelen worden gebruikt. Maar voor demonstranten zijn deze methoden niet ontwikkeld.»

Reactie Minister: Het is mij niet helemaal duidelijk op welke combinatie van opsporingsmethoden hier bedoeld wordt, hierdoor is het lastig om in te gaan op het commentaar van Mr. Buruma. In algemene zin kan ik zeggen dat het verzamelen van online- gegevens niet alleen is voorbehouden voor terroristische misdrijven.

Voorts ziet het OM de oproep om de A12 te blokkeren als een strafbaar feit. Ook al is sprake geweest van een demonstratie, feit is dat de verdachten zijn aangehouden omdat ze opriepen tot een strafbare blokkade van een snelweg, zo stelt het OM

Reactie Minister: Zie hiervoor mijn antwoord op vraag 2.

Willem Jebbink, advocaat van de activisten, wil dat de rechter kritisch kijkt naar de werkwijze in dit onderzoek.

Reactie Minister: Zoals eerder aangegeven, wacht ik het oordeel van de rechter hierop af.

College voor de Rechten van de Mens stelde dat de inzet van strafrechtelijke instrumenten om de organisatie van de demonstratie te verhinderen «een extreem zwaar middel is dat niet makkelijk te rechtvaardigen valt.»

Reactie Minister: zie hiervoor mijn antwoord op vraag 10

Vraag 10

Hoe verhoudt de inzet van dit opsporingsmiddel zich tot het demonstratierecht en hoe beoordeelt u de inzet van het opsporingsmiddel ten aanzien van de kritiek van het College voor de Rechten van de Mens dat het demonstratierecht in Nederland onder druk staat? Kunt een reflectie geven op de geschetste kritiek?²

Antwoord 10

De politie heeft een belangrijke rol bij het handhaven van de openbare orde en veiligheid. De burgermeester maakt beslissingen over het faciliteren van het demonstratierecht en houdt daarbij rekening met de mate waarin de openbare orde en veiligheid door de politie onder zijn gezag kan worden gewaarborgd. Om een juiste inschatting te maken over te nemen maatregelen en te kunnen beoordelen of en hoeveel politie aanwezig moet zijn, is informatie nodig. Wettelijke kaders en beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit begrenzen de vergaring van deze informatie. Zie verder het antwoord op vraag 7 en 8.

De betreffende uitlatingen van het College voor de Rechten van de Mens hebben betrekking op de inzet van strafrechtelijke bevoegdheden. Ik onderschrijf het pleidooi van het College om dergelijke middelen terughoudend in te zetten op basis van een beoordeling van noodzakelijkheid en proportionaliteit.

² Demonstratierecht onder druk, blijkt uit aanhouding klimaatactivisten | Nieuwsbericht | College voor de Rechten van de Mens (mensenrechten.nl)